

Afsluiting Fietspad Duivendrechtse polder 2018-2020

Tussenrapportage 2018

Aad van Paassen, Werkgroep Weidevogels IVN Amstelveen,
24 januari 2019

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Werkwijze	4
3. Resultaten	5
4. Voorlopige conclusies en aanbevelingen	7
5. Bijlagen	
1. Ontwikkeling aantal broedpaar grutto inde Duivendrechtse polder 2006-2016	8
2. Broedsucces grutto in de Duivendrechtse polder 2014-2018	8
3. Broedpaartelling Duivendrechtse polder 24 april 2017	9
4. ANLB-beheercontracten Duivendrechtse polder in 2018	9
5. Waarnemingen weidevogels langs het fietspad in 2017 en 2018	10
6. Predatie bij grutto in de Duivendrechtse polder 2009-2018	10
7. Oppervlakte ANLB-beheercontracten in de Duivendrechtse polder	11
8. Kaartbeelden tellingen 2017 en 2018	12
9. Gecontracteerd ANLB beheer in 2017 en 2018	13

1. Aanleiding

De weidevogelstand in de Duivendrechtse polder staat al meerdere jaren onder druk. Vanaf 2006 is er een sterke afname opgetreden gevolgd door een stabilisatie op een lager peil in de laatste jaren (bijlage 1, grafiek 1). Oorzaak van deze achteruitgang is niet alleen de landbouw, maar ook verdichting van het gebied door hoger wordende beplanting met name in het noordelijk deel van de polder en door verontrusting/verstoring in de polder.

De weidevogels in de Duivendrechtse polder broeden de laatste jaren vooral in het midden van de polder (bijlage 1). Alle boeren doen – voor zo ver het nodig is en past in de bedrijfsvoering - mee aan weidevogelbeheer en aan het weer doen toenemen van de aantallen weidevogels door uitstel van maaien, beheer van kruidenrijk grasland en tijdelijk plasdras zetten van greppels in het voorjaar (bijlage 4). Dat heeft geleid tot het stoppen van de achteruitgang, maar nog niet tot voldoende broedsucces (bijlage 2) en herstel van de populatie. Het zou mooi zijn om de broedpaaraantallen weer terug krijgen op het peil van 2006. Daartoe is het nodig dat er een zo groot mogelijke kern van voor weidevogels aantrekkelijke percelen ontstaat in het midden van de polder. Dan hebben de jonge weidevogels meer en betere mogelijkheden om de niet gemaaide percelen ongestoord heen en weer te lopen op zoek naar voedsel. Boeren willen daaraan meewerken, maar het fietspad vormt daarbij mogelijk een probleem. Kenmerkend aspect van dit fietspad is dat het door slechts smalle sloten wordt afgescheiden van het aanliggende grasland. Daardoor heeft de aanwezigheid van mensen (zeker met loslopende honden) een veel grotere impact op weidevogels dan bijvoorbeeld de aanwezigheid van mensen op het fietspad in de Bovenkerkerpolder. Daar ligt aan weerskanten een 8 tot 10 meter brede tocht tussen het fietspad en het aanliggende grasland.

Het regelmatige gebruik van fiets- en wandelpad in dit deel van de Duivendrechtse polder door fietsers en wandelaars (al of niet met honden) zorgt voor continue verstoring van de weidevogels. Daardoor broeden er bijna geen weidevogels op de percelen direct langs het fietspad (bijlage 3). Zeker de kritische soorten zoals grutto en tureluur houden afstand van het fietspad. Dat is jammer want daardoor wordt het gebied in twee eigenlijk voor weidevogels net te kleine deelgebieden opgesplitst. De omstandigheden zijn op die percelen langs het fietspad net zo geschikt (hoog slootpeil, kruidenrijk grasland, laat maaien) als elders, maar de verontrusting is blijkbaar te groot.

Het is landelijk uitgangspunt om in het kader van weidevogelbeheer zoveel mogelijk alle factoren te optimaliseren die eraan kunnen bijdragen dat overheidsmiddelen via contracten weidevogelbeheer effectief worden besteed. In dat kader heeft het bestuur van Groengebied Amstelland besloten om een driejarige proef aan te gaan om het betreffende fiets- en wandelpad in het broedseizoen van weidevogels (15 maart – 15 juni) te sluiten.

Deze tussenrapportage geeft de werkwijze aan bij de monitoring van het effect van het afsluiten op weidevogels en de resultaten van die monitoring in 2018. Aan het eind wordt een voorlopige conclusie geformuleerd en een aanbeveling.

2. Werkwijze

In 2018 zijn vanaf half maart tot eind mei in totaal vijf gebiedsdekkende tellingen uitgevoerd in de polder. Daarbij zijn de locaties van weidevogelparen vastgelegd met vermelding van het gedrag conform de BMP-light methode van Sovon Vogelonderzoek Nederland: individu, paar, territoriaal, nestindicerend, nestlocatie en alarmerend vanwege aanwezige jongen). Verder zijn in de loop van het seizoen waar nodig door boeren en vrijwilligers nesten gezocht om ze te beschermen tenen landbouwkundige activiteiten zoals bemesten, weiden en maaien. Tevens zijn de lotgevallen van die nesten bijgehouden.

De verstoringafstand van een fietspad voor weidevogels is 100 meter (Oosterveld en Alterburg 2005). Daarom zijn voor het verkrijgen van inzicht in een mogelijk effect van het sluiten van het fietspad weidevogelgegevens gebruikt van

- de eerste rij percelen langs het fietspad (binnen de rode lijnen van figuur 1)
- de eerste twee rijen percelen langs het fietspad (binnen de gele lijnen figuur 1)

Met de buitengrens is ongeveer een afstand van circa 80 meter overbrugd.

De rapportage beperkt zich tot de vier hoofdsoorten grutto, kievit, scholekster en tureluur omdat dit de meest kenmerkende en voorkomende soorten weidevogels zijn en ook goed waar te nemen. Bij weidevogels als graspieper en slobbeend bestaat bij waarnemen vanaf de randen van een gebied grote kans op ondertelling.

Figuur 1. Grenzen van telvakken. De witte lijn geeft het fietspad aan, rood de eerste percelen vanaf het fietspad en geel de eerste twee percelen.

2017 is gehanteerd als nulsituatie omdat toen ook vijf gebiedsdekkende tellingen hebben plaatsgevonden in dezelfde periode en het fietspad toen niet gesloten was.

3. Resultaten

Voorbehoud bij de bespreking van resultaten is dat de tellingen een vergelijking mogelijk maken tussen slechts twee jaren. Dat houdt het risico in dat in één of beide jaren sprake kan zijn van toeval dat van grote invloed kan zijn op de resultaten. Meerjarige tellingen zullen de invloed van toeval beperken. Het gecontracteerde beheer op de betreffende percelen was beide jaren hetzelfde (bijlage 9).

3.1 Waarnemingen (zie ook bijlage 5)

De gedachte is dat, indien het fietspad weidevogels verstoort, dat de weidevogels bij sluiting van het fietspad in het broedseizoen dan in grotere aantallen en dichterbij het fietspad zullen worden gezien (om te foerageren, nestelen en jongen groot brengen) dan wanneer het fietspad niet gesloten is. De tellingen laten zien dat er in 2018 in totaal meer weidevogelparen zijn geteld nabij het fietspad dan in 2017. Dat effect is op de direct aan het fietspad aangrenzende percelen (figuur 2) naar verhouding groter dan indien we ook de weidevogels op de tweede rij percelen (figuur 3) meetellen.

Figuur 2. Waarnemingen aantal paren weidevogels op de eerste rij percelen langs het fietspad

Figuur 3. Waarnemingen aantal paren weidevogels op de eerste twee rijen percelen langs het fietspad

3.2 Broedparen/territoria

Het al of niet sluiten van het fietspad kan niet alleen van invloed zijn op de aanwezigheid van weidevogels om langs het fietspad wel of niet te foerageren, maar ook op de beslissing om als broedpaar daar wel of niet een territorium in te nemen. De tellingen laten zien dat er in 2018 zes territoria aanwezig waren op de eerste rij percelen naast het fietspad tegen nul in 2017 (figuur 4). Op de eerste twee percelen waren dat er vijf in 2017 tegen 17 territoria in 2018 (figuur 5).

Figuur 4. Territoria op de eerste rij percelen langs het fietspad

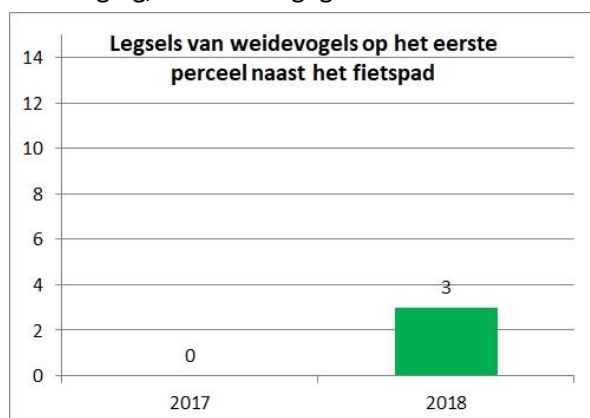

Figuur 5. Territoria op de eerste twee rijen percelen langs het fietspad

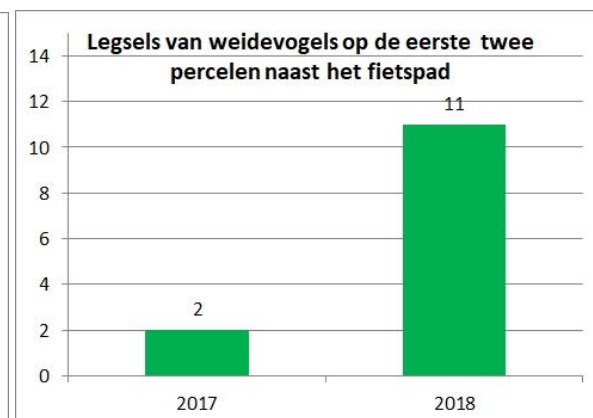
3.3 Legsels

Bij het bepalen van territoria op perceelsniveau bestaat de mogelijkheid dat het nest net op een ander perceel ligt dan waar het territorium is gelokaliseerd. Daarom is ook gekeken naar aanwezige nesten omdat dat tot een exacte locatie leidt. Daarbij was niet nodig om van alle territoria het nest op te zoeken omdat een deel van de percelen laat werd gemaaid. Maar op een deel van de percelen was dat wel nodig. Vergelijking tussen figuren 4 en 5 en figuren 6 en 7 leert dat in 2017 twee van de vijf broedparen de nesten moest worden opgezocht en in 2018 van 11 van de 17 broedparen.

De tellingen in 2018 laten zien dat zeker op de tweede rij percelen vanaf het fietspad meer broedparen een nest hebben gemaakt dan 2017. Hierbij is aangenomen dat in beide jaren ook alle nesten die moesten worden opgezocht ook daadwerkelijk zijn gevonden (of dat in ieder geval in beide jaren hetzelfde aantal is gemist). Gezien het feit dat het in beide jaren om dezelfde (deskundige) teller/-zoeker ging, is ervanuit gegaan dat dit de resultaten niet vertekent.

Figuur 6. Aantal weidevogellegsels op de eerste rij percelen langs het fietspad

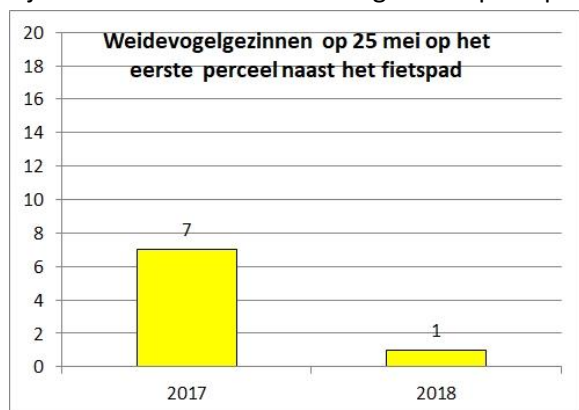

Figuur 7. Aantal weidevogellegsels op de eerste twee rijen percelen langs het fietspad

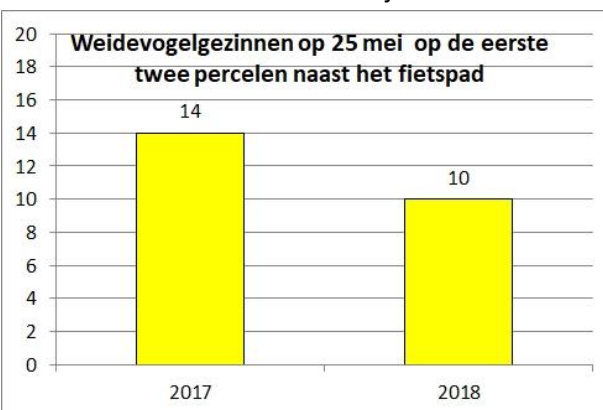
3.4 Weidevogelgezinnen

Het tijdelijk sluiten van het fietspad heeft als doel om bij te dragen aan een voldoende grote aaneengesloten en van verstoring uitgesloten kern van kuikenland waarbij weidevogelgezinnen ongestoord kunnen verblijven op (en heen en weer pendelen tussen) de percelen langs het fietspad.

De tellingen laten zien dat er in 2018 minder gezinnen werden gesignaleerd langs het fietspad dan in 2017 (figuren 8 en 9). De grutto had waarschijnlijk door hogere legselpredatie een bijna 50% slechter broedsucces in de Duivendrechtse polder dan in 2017 (bijlage 2). De geringere aanwezigheid kan ook zijn veroorzaakt doordat de vegetatie op die percelen in 2018 minder aantrekkelijk was dan in 2017.

Figuur 8. Weidevogelgezinnen op de eerste rij Percelen langs het fietspad

Figuur 9. Weidevogelgezinnen op de eerste twee rijen percelen langs het fietspad

4. Voorlopige conclusies, aanbevelingen en discussie

Voorbehoud bij de navolgende conclusies is dat de tellingen slechts een vergelijking mogelijk maken tussen twee jaren. Dat houdt het risico in dat in één of in beide jaren sprake kan zijn van toeval dat van grote invloed kan zijn op de resultaten. Meerjarige tellingen zullen de invloed van toeval beperken. Het gecontracteerde beheer op de betreffende percelen was in beide jaren hetzelfde (bijlage 9).

Het tijdelijk (van 15 maart tot 15 juni) afsluiten van het fietspad heeft op de eerste twee percelen direct langs het fietspad in 2018 t.o.v. 2017 geleid tot:

- Meer waarnemingen van weidevogels
- Meer territoria van weidevogels
- Meer nesten
- maar niet tot meer weidevogelgezinnen op die percelen.

Voorlopige conclusie is dat het tijdelijk afsluiten van het fietspad succesvol lijkt. Aanbeveling is dan ook om daarmee de komende twee jaar zeker door te gaan. De verklaring voor het laatste punt zit hem waarschijnlijk in een lager broedsucces als gevolg van een hogere predatie van legsels dan in 2017. Het is echter ook verstandig om in de komende jaren ook meer in detail te kijken naar de vegetatiestructuur van de betreffende percelen, als belangrijke kwaliteitseis voor goed kuilenland.

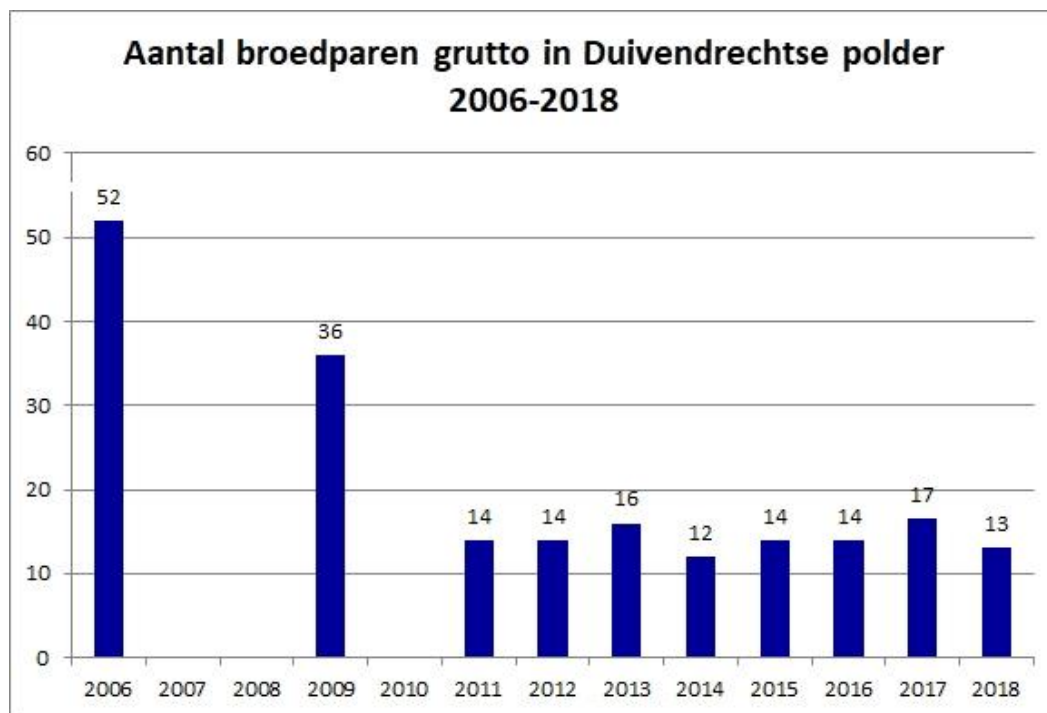
In 2018 is ook de ervaring opgedaan dat **burgers (met en zonder honden)** toch soms van het fiets/-wandelpad gebruik maakten. Het is dus zinvol om communicatie naar de burgers verder vorm te geven en om handhaving te intensiveren. In dat kader is het ook belangrijk om tijdig te communiceren over afsluiting van het fietspad met anderen zoals de organisatoren van de **Avondvierdaagse** die nu verrast werden en onverwacht een omweg moesten maken.

De resultaten laten ook zien dat het voor weidevogels belangrijk is dat aan **alle factoren tegelijk** wordt gewerkt. Het beheer door boeren (bijlage 7) kan nog beter waarbij vooral meer (greppel)-plasdras belangrijk is, meer kruidenrijk grasland en het realiseren van die aaneengesloten kern met kuilenland (laat gemaaid) in het midden van het gebied. Vrijkomende gronden zouden bij voorkeur in gebruik moeten kunnen komen bij qua hectares relatief kleine bedrijven in de Duivendrechtse polder. Dat levert in dit gebied substantieel meer ruimte op om te schuiven in graslandbeheer ten behoeve van weidevogels zonder dat het lastiger wordt voor de bedrijven om de bedrijfsvoering rond te zetten.

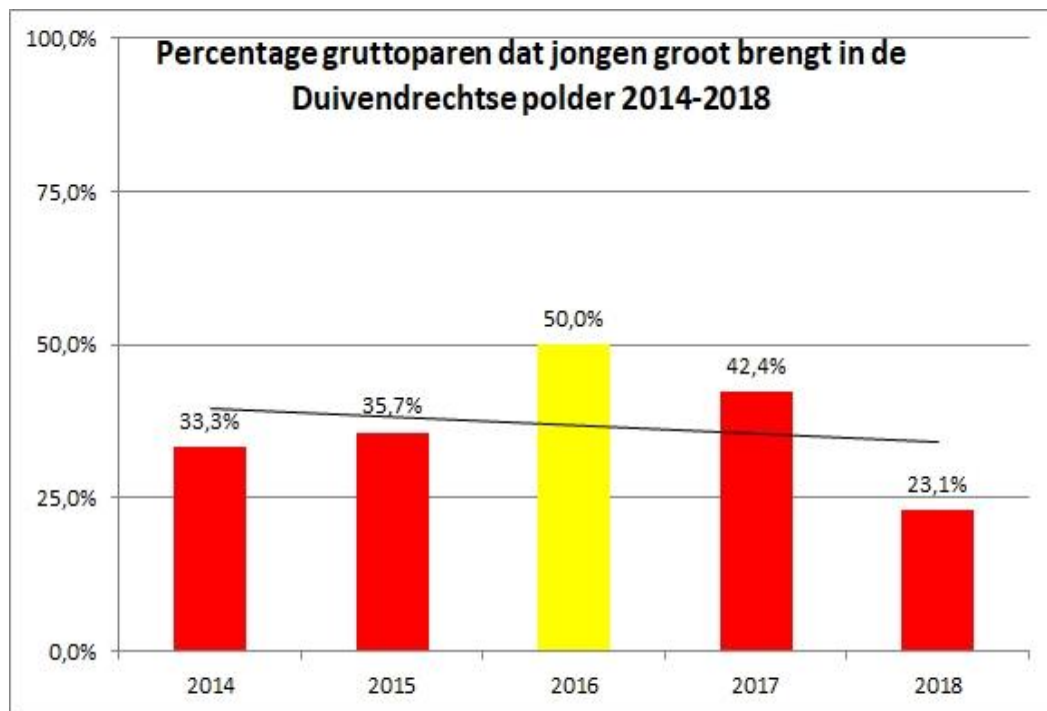
Verder is belangrijk dat - over meer jaren bekeken - predatie niet te hoog is. Bestrijding van vos op de percelen van agrariërs vindt planmatig plaats in nauw overleg tussen collectief en de WBE. Samenwerking met het Groengebied is hierbij zeker ook in de Duivendrechtse polder noodzaak. Om meer inzicht te krijgen in de impact van predatoren is vanuit de werkgroep Weidevogels van het IVN Amstelveen in 2018 begonnen met het registreren van vliegende predatoren. Voor 2019 is beoogd om samen met het collectief en de WBE ook een start te maken met het inventariseren van bodempredatoren. Deze informatie is nodig om in goed overleg met alle betrokkenen het beheer van weidevogels te bespreken en hoe om te gaan met factoren die daar een rol in spelen zoals predatoren en toch ook met zoveel mogelijk behoud van normaal aanwezige biodiversiteit waaronder predatoren. Hierbij zullen keuzes gemaakt moeten worden waarvoor breed draagvlak nodig is.

5. Bijlagen

Bijlage 1. Ontwikkeling aantal broedpaar grutto in de Duivendrechtse polder 2006-2016

Bijlage 2. Broedsucces grutto in de Duivendrechtse polder 2014-2018

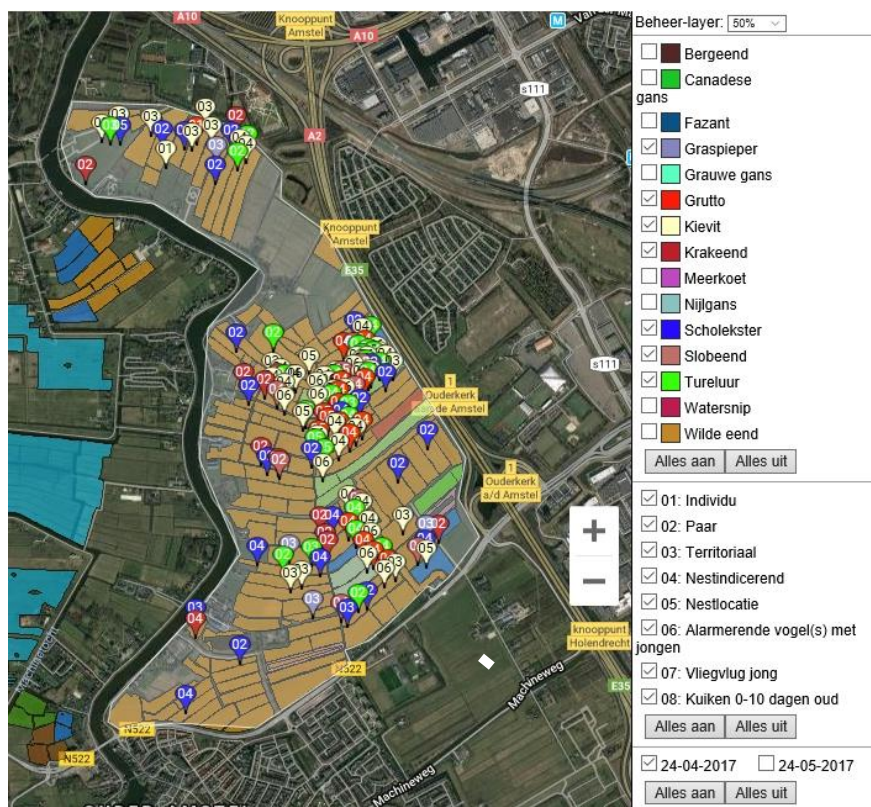
Toelichting normering broedsucces bij de grutto:

Voldoende broedsucces: >65%

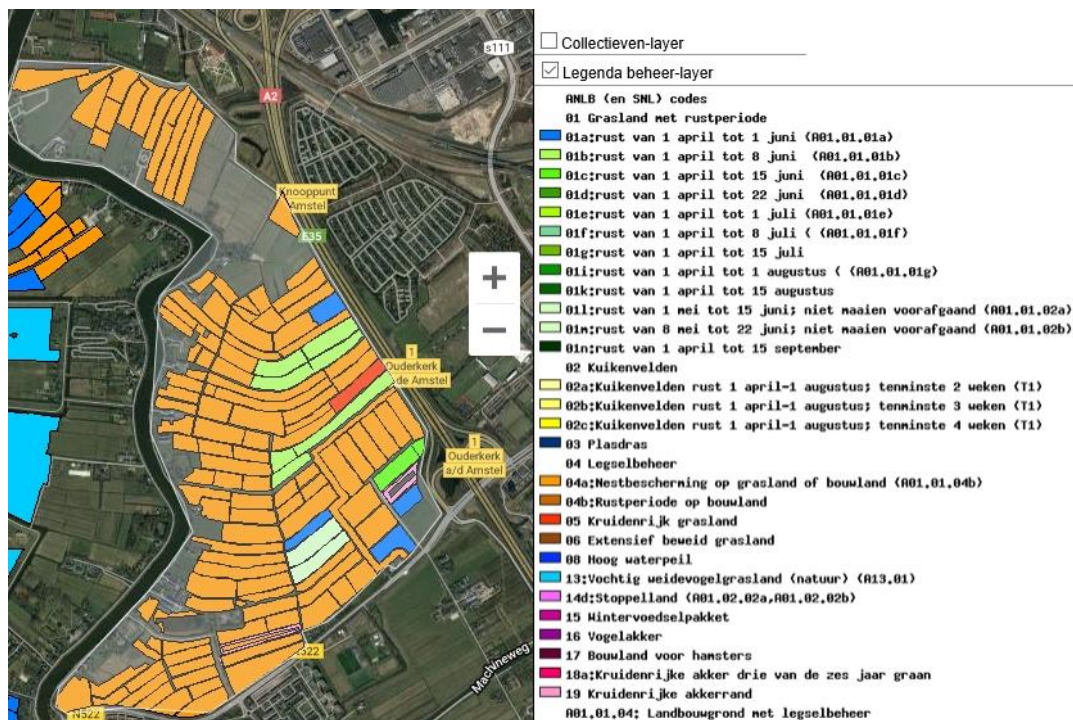
Mogelijk voldoende broedsucces: 50%-65%

Onvoldoende broedsucces: <50%

Bijlage 3. Broedpaartelling Duivendrechtse polder van 24 april 2017

Bijlage 4. Beheercontracten ANLB in 2018

Bijlage 5. Waarnemingen weidevogels in 2017 en 2018

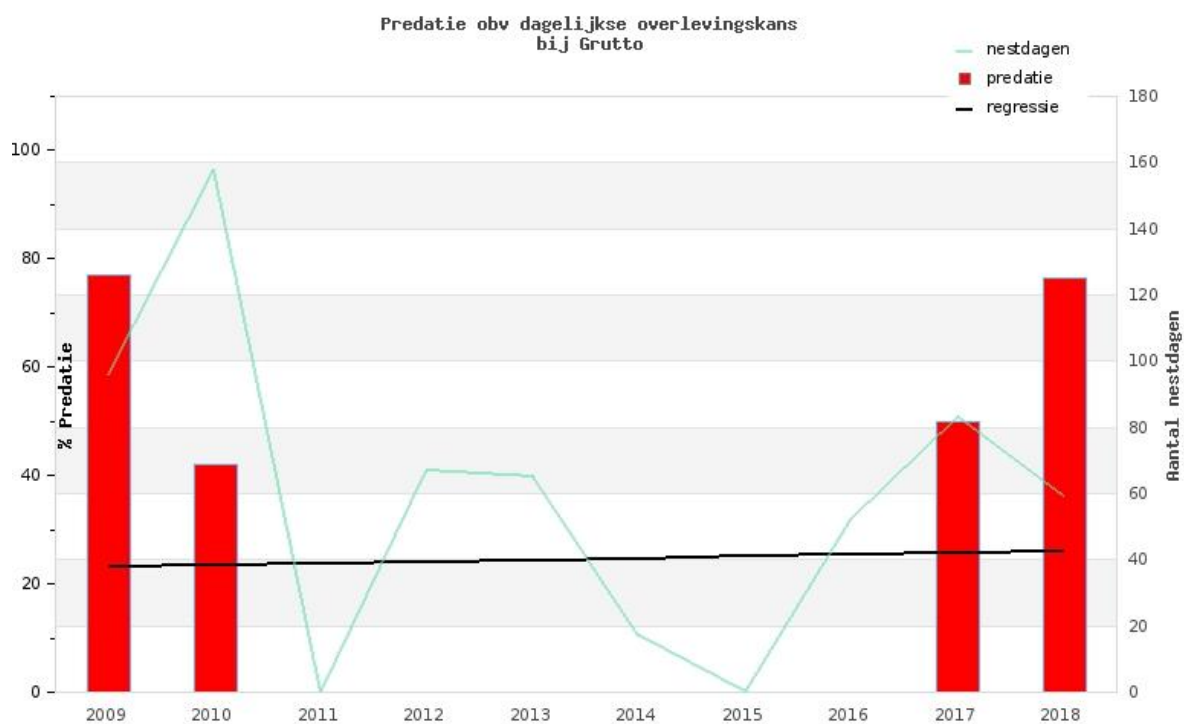
G = grutto K = kievit S = scholekster T = tureluur in aantallen paren vogels

Weidevogelmonitoring fietspad DP

Waarnemingen

2017											
		1 perceel breed					2 percelen breed				
rondenr	datum	G	K	S	T	Totaal	G	K	S	T	Totaal
1	15-mrt	0	2	1	1	4	0	3	4	2	9
2	25-mrt	0	1	4	0	5	2	3	4	1	10
3	8-apr	0	0	1	0	1	2	7	4	2	15
4	24-apr	0	0	0	0	0	2	4	3	1	10
5	24-mei	3	0	1	4	8	7	2	3	7	19
		3	3	7	5	18	13	19	18	13	63
2018											
		1 perceel breed					2 percelen breed				
rondenr	datum	G	K	S	T	Totaal	G	K	S	T	Totaal
1	18-mrt	0	1	3	3	7	0	2	3	5	10
2	30-mrt	0	4	3	0	7	0	7	4	1	12
3	14-apr	0	2	1	1	4	2	8	3	3	16
4	2-mei	0	1	4	0	5	1	5	7	4	17
5	25-mei	1	0	3	2	6	3	3	8	6	20
		1	8	14	6	29	6	25	25	19	75

Bijlage 6. Predatie van legsels bij de grutto in de Duivendrechtse polder 2009-2018

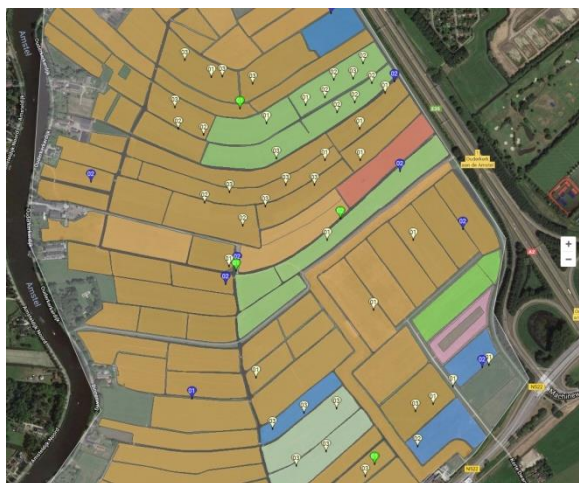

Bijlage 7. Oppervlakte ANLB-beheer in 2017-2018

Duivendrechtse polder	ha	Percentage
rust 1-6	15	7,5%
rust 15-6	4	2,0%
voorweiden	5	2,5%
last minute op legselbeheer	3	1,5%
tijdelijk hoog peil	2	1,0%
legselbeheer	148	74,0%
totaal beheer	177	88,5%
geen beheer	23	11,5%
totale oppervlakte grasland	200	100,0%

Bijlage 8. Kaartbeelden tellingen 2017 en 2018

15 maart 2017

18 maart 2018

25 maart 2017

30 maart 2018

8 april 2017

14 april 2018

24 april 2017

2 mei 2018

24 mei 2017

25 mei 2018

Bijlage 9. Beheer en gevonden legsels met de legenda van het beheer in 2017 en 2018

Legenda:

ANLB (en SHL) codes

01 Grasland met rustperiode

01a:rust van 1 april tot 1 juni (A01.01.01a)

01b:rust van 1 april tot 8 juni (A01.01.01b)

01c:rust van 1 april tot 15 juni (A01.01.01c)

01d:rust van 1 april tot 22 juni (A01.01.01d)

01e:rust van 1 april tot 1 juli (A01.01.01e)

01f:rust van 1 april tot 8 juli (A01.01.01f)

01g:rust van 1 april tot 15 juli

01i:rust van 1 april tot 1 augustus (A01.01.01g)

01k:rust van 1 april tot 15 augustus

01l:rust van 1 mei tot 15 juni; niet maaien voorafgaand (A01.01.02a)

01n:rust van 8 mei tot 22 juni; niet maaien voorafgaand (A01.01.02b)

01n:rust van 1 april tot 15 september

02 Kuikenvelden

02a:Kuikenvelden rust 1 april-1 augustus; tenminste 2 weken (T1)

02b:Kuikenvelden rust 1 april-1 augustus; tenminste 3 weken (T1)

02c:Kuikenvelden rust 1 april-1 augustus; tenminste 4 weken (T1)

03 Plasdras

04 Legselbeheer

04a:Nestbescherming op grasland of bouwland (A01.01.04b)

04b:Rustperiode op bouwland

05 Kruidenrijk grasland

06 Extensief beweide grasland

08 Hoog waterpeil

13:Vochtig weidevogelgrasland (natuur) (A13.01)

14d:Stoppelland (A01.02.02a,A01.02.02b)

15 Wintervoedselpakket

16 Vogelakker

17 Bouwland voor hamsters

18a:Kruidenrijke akker drie van de zes jaar graan

19 Kruidenrijke akkerrand

A01.01.04: Landbouwgrond met legselbeheer

A01.01.04a1: grasland met 35 broedparen/100 ha

A01.01.04a2: grasland met 50 broedparen/100 ha

A01.01.04a3: grasland met 75 broedparen/100 ha

A01.01.04a4: grasland met 100 broedparen/100 ha

A01.01.04b: bouwland of op bouwland of grasland

A01.01.06: Extensief beweide weidevogelgrasland

A02.01.03a: Botanische weide- of hooilandrand

A02.01.03a: Botanische weiderand

A02.01.03b: Botanische hooilandrand

